

A LEGBÁTRABB ÉNEKES
PHIL MINTONNAL MATISZ LÁSZLÓ beszélgetett

SZEPTEMBER ELSŐ HÉTVÉGÉJÉN, AZ ÚJBUDA JAZZ FESZTIVÁL KERETÉN BELÜL A MU SZÍNHÁZBAN ADOTT KONCERTET PHIL MINTON.

Az idén hetven éves angol muzsikus (énekes, trombitás) olyan határokat feszeget a zenében, melyeket nemcsak a konvenciók húztak az elmúlt hat-nyolcszáz évben. Phil Minton kísérlete, készítése, de már évtizedek óta inkább művészete nem csupán a tradicionális, vagy inkább konzervatívnak ható európai zenekultúra meghaladása, hanem az emberi hiúság, a fennköltégekben tetszelgő, teátrális pózok legyőzése is, továbbá az ember hangj kifejezőeszközeinek, hagyományos kommunikációjának erőteljes újraértelmezése. Bár könnyen lehet, hogy ez utóbbi csak a mi, 21. századi nézőpontunk szerint újszerű, valójában a kultúrák születésének őszállapotára mutató törekvések - vagyis a legeredendőbb tradíciók vannak a készítés háttérben. Minton a jól bevált dallam - szöveg - ritmus pillérekre épülő éneklés mellett, illetve azon túl bármi mást megenged magának, amit saját, természet adta hangjával egyáltalán lehetséges: öklendezés, bőfögés, sikoltozás, lihegés, gyermeki motyogás, nyöszörgés, sírás, nevetés, vagy csupán "egyszerű" dúdolás - s mindezeket már olyan hangképzés-technikai szinten, hogy a hatás időnként valóban lekaszaboló.

Lényeg, hogy művészete a szabad improvizáció kifejezőerejű, igazságkereső készítésével közöljön, hasson, felrázzon.

Semmiképp sem mehetünk el szó nélkül mellette...

A XX. század első felében, egy igen jelentős magyar író-filozófus, Hamvas Béla ezt írta: a zenejelenség alapja a tagolatlan bőgés és az elemi nagyvonalúság. Mi a véleménye erről a gondolatról?

• Nagyon összetett, nagyívű gondolat, bár nem tudom mit is érthetünk pontosan a "zenejelenség" fogalma alatt; lehet Webern, Coltrane, Keith Jarrett esetleg az eszkimók éneklése, vagy egy sor bármi más zene is. De ha az idézett filozófus szavakra emlékeztető, artikulátlan ordításra gondolt, akár rólam is beszélhetett volna. Lehet, hogy semmi sem véletlen?

Nagyon kevés olyan művésztől tudunk, akik műfajoktól függetlenül, csupán az énekhangjukkal szabad improvizációra vállalkoznának, vagy képesek lennének arra. Mintha a kortárs énekesek idegenkednének ettől. Ön szerint miért?

• Aki például Andalúziából, vagy a Tuvai Köztársaságból jön, vagyis olyan helyről, ahol nagyon régi és erős a vokális zene tradíciója, nem valószínű, hogy bátoratlan lenne, ami az énekes rögtönzést illeti. Mindez a helyi kultúráktól függ; de kétségtelen, hogy ebben jelentős eltérések vannak a különböző népek között.

Talán az improvizáció könnyebb hangszerekkel - például trombitával, amin Ön kezdte zenei tanulmányait -, esetleg különlegesebb képességeket kíván az énekestől?

• Az emberi hang az elsősorú, zenei tevékenységre is alkalmas eszköz. Ettől egyszerűbbet senki nem találhat. Ez kellene, hogy a legkézenfekvőbb legyen mindenki számára.

Minek tekinti inkább a saját művészetét: intellektuális játéknak vagy szellemi kihívásnak?

• Nem tehetek egyebet, nem is lennék képes más tenni, mint amit hallanak tőlem. Szerintem ez a kommunikáció legtermészetesebb módja. Semmiképp sem játék; sem intellektuális, sem más vonatkozásban.

Az Ön számára mi fontosabb a zenében: a forma, a pillanat varázsa, a szellemi tartalom, vagy a virtuóz előadás?

• Mind fontos számomra, amiket felsorolt, de minden zene esetében a hallgató dönti el, hogy neki mi fontos; illetve úgy hallgatja, ahogy azt a saját fogékonysága diktálja. Tehát minden zene esetében a zenehallgató dönt.

Ismer magyar kortárszenét, esetleg muzsikusokat?

• Sajnos nem annyira, mint szeretném.